

Володимир ШАБЛИСТИЙ

директор Навчально-наукового
інституту права та інноваційної освіти
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ,
доктор юридичних наук, професор

Діана РУКІНА

здобувач вищої освіти
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ

**ОКРЕМІ НАПРЯМИ ЗДІЙСНЕННЯ
ІНДИВІДУАЛЬНОЇ ВІКТИМОЛОГІЧНОЇ ПРОФІЛАКТИКИ
ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА**

В умовах зростання безпекових ризиків для українського суспільства особливо важливим є формування та впровадження ефективних механізмів запобігання злочинності. Воєнний стан є потужним чинником підвищення криміногенних загроз, зокрема у сімейно-побутовій сфері. Як наслідок, проблема домашнього насильства потребує посиленої уваги з боку держави та суспільства.

Психологічна напруженість, соціальна нестабільність і зниження рівня правової культури в умовах воєнного стану створюють сприятливе підґрунтя для виникнення сімейних конфліктів. Тому вдосконалення системи профілактики домашнього насильства, зокрема через застосування індивідуального віктимологічного підходу, є ключовим елементом запобігання цьому явищу [1, с. 586].

Необхідність посилення такої роботи підтверджується статистичними даними Офісу Генерального прокурора, згідно з якими кількість кримінальних правопорушень, передбачених ст. 126-1 КК України, невідомо зростає: 2022 рік – 1 498, 2023 рік – 2 705, 2024 рік – 2 810, січень-вересень 2025 року – 1 717. Це вимагає негайного впровадження комплексних індивідуальних профілактичних заходів для зниження рівня віктимізації в умовах воєнного стану [2].

Так, на думку Коваленка В. В., індивідуальна профілактична робота у сфері запобігання злочинності передбачає прогнозування поведінки окремих осіб у типових небезпечних ситуаціях, що дає змогу передбачати можливість віктимізації як на індивідуальному, так і на груповому рівні. Автор наголошує на важливості врахування відмінностей у ставленні потенційних потерпілих до власної поведінки в криміногенних обставинах і до її можливих наслідків, оскільки саме така диференціація визначає тактику профілактичного впливу

як на потенційних правопорушників, так і на жертв. Особливого значення це набуває у випадках, коли ролі «злочинець – жертва» можуть змінюватися, що супроводжується поєднанням різних видів необережності з боку обох сторін. У цьому контексті індивідуальна віктимологічна профілактика має бути спрямована на запобігання правопорушенням щодо конкретних осіб шляхом правомірного вирішення конфліктних ситуацій, що передбачає виявлення агресивних потерпілих, здійснення постійного контролю за віктимологічно небезпечними особами та усунення обставин, які можуть спричинити заподіяння шкоди [3, с. 1].

Ідея Коваленка В. В. має особливе значення у контексті запобігання домашньому насильству, оскільки саме в цій сфері найчастіше простежується динамічний характер взаємодії між кривдником і жертвою, пов'язаний із тривалим психологічним контактом, емоційною залежністю та гендерною нерівністю. Тому індивідуальна віктимологічна профілактика має не лише прогнозувати ризики віктимізації, а й формувати в потенційних жертв навички самозахисту, стійкості до психологічного тиску та усвідомлення власної гідності. Ефективність таких заходів значною мірою залежить від комплексного поєднання правових, психологічних і просвітницьких методів, спрямованих на зміну не лише поведінки постраждалої особи, але й середовища, у якому формується насильницька модель сімейних взаємин.

Під час воєнного стану проблема домашнього насильства набуває особливої актуальності, що зумовлює необхідність цілісної індивідуальної віктимологічної профілактики. З огляду на складність цього явища доцільно класифікувати профілактичні заходи за трьома рівнями. Первинний рівень охоплює заходи попереджувального характеру щодо осіб, які ще не стали жертвами домашнього насильства, та передбачає підвищення правової обізнаності, формування толерантного суспільного середовища і психопрофілактичну роботу з військовослужбовцями та їх родинами. Вторинний рівень включає заходи для осіб, що перебувають у групі ризику або вже зазнали насильства, і передбачає психологічну підтримку, індивідуальне консультування, моніторинг конфліктних сімей та оперативне реагування правоохоронних органів на повідомлення про насильство. Третинний рівень спрямований на осіб, які стали жертвами насильства, і охоплює соціальну підтримку та інтеграцію постраждалих, координацію дій між установами різних сфер та профілактику повторної віктимізації. Така трирівнева структура заходів забезпечує комплексний підхід до запобігання та мінімізації негативних наслідків домашнього насильства в умовах воєнного стану.

Отже, в умовах воєнного стану проблема домашнього насильства набуває особливої актуальності у зв'язку зі зростанням стресових ситуацій, соціальної напруженості та сімейних конфліктів. Індивідуальна віктимологічна профілактика дає змогу прогнозувати ризики віктимізації та формувати в потенційних жертв навички самозахисту й стійкості до психологічного тиску. Класифікація заходів за трьома рівнями забезпечує

комплексний підхід до запобігання досліджуваному явищу, підтримки постраждалих та профілактики повторної віктимізації. Такий підхід сприяє мінімізації негативних наслідків домашнього насильства та зміцненню безпеки й соціальної стабільності.

Список використаних джерел

1. Дзюба І. В., Рукіна Д. О. Запобігання та протидія насильству: сучасні виклики та шляхи їх подолання. *Міжнародна та національна безпека: теоретичні і прикладні аспекти*: матеріали ІХ Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Дніпро, 21 березня 2025 р.) ; у 2-х ч. Ч. І. Дніпро : ДДУВС, 2025. С.586-588.
2. Про зареєстровані кримінальні правопорушення та результати їх досудового розслідування. Офіс Генерального прокурора. URL : <https://gp.gov.ua/ua/posts/prozareystrovani-kriminalni-pravoporushehnyia-ta-rezultati-yih-dosudovogo-rozsliduvannya-2>. (дата звернення: 19.11.2025).
3. Коваленко В. В. Індивідуальна віктимологічна профілактика насильницьких кримінальних правопорушень. *International Science Journal of Jurisprudence & Philosophy*. Vol. 3, No. 1, 2024, pp. 1-8 doi: 10.46299/j.isjpp.20240301.01.

Ірина ДЗЮБА

завідувач кафедри

адміністративно-правових дисциплін

та публічного управління

Дніпровського державного

університету внутрішніх справ,

кандидат юридичних наук

ПРИНЦИПИ АДМІНІСТРАТИВНОГО СУДОЧИНСТВА: ТЛУМАЧЕННЯ ТА ЗАСТОСУВАННЯ В УМОВАХ ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ

Принципи адміністративного судочинства є основоположними засадами, які визначають його правову природу, забезпечують належне функціонування процедур та сприяють реалізації цілей публічного адміністрування. В умовах дії воєнного стану вони виступають як орієнтири для діяльності органів влади, посадових осіб та інших учасників процесу, забезпечуючи справедливість, прозорість і законність у вирішенні адміністративних справ. Ці засади формують правову основу, що дозволяє гармонізувати інтереси держави та громадян, а також забезпечити стабільність і передбачуваність у діяльності публічної адміністрації. Принципи адміністративного процесу відображають демократичні цінності та відповідають сучасним стандартам правової держави, що робить їх ключовим елементом правового регулювання.

Законність є одним із центральних принципів адміністративного процесу, який передбачає, що всі дії та рішення органів публічної адміністрації мають